

"گل" واقعاً اعتیاد ندارد؟ / بررسی اپیدمی ماری جوانای ایرانی در کافه خبر!

یک درمانگر اعتیاد می‌گوید: این تصور که گل حتماً چیز خوبی است که آزاد شده، بسیار تصور غلطی است. بنابراین اگر ما در حالت فعلی گل را آزاد کنیم، آمار مصرف آن از ۴ درصد به ۴۰ درصد می‌رسد. در واقع شرایط ما خیلی خیلی از آزادسازی گل دور است.

محمدحسین نجاتی، فاطیما فردوس: «یک نخ گل با درصد تی‌اچ‌سی، معادل ۲۰ نخ سیگار جرم وارد ریه می‌کند»، «گل را نمی‌توان به‌عنوان مخدر از نظر علمی تقسیم‌بندی کرد و شاید به تقسیم‌بندی مواد توهم‌زا نزدیک‌تر باشد»، «اثرات خوب کوتاه‌مدت و اثرات منفی (کاهش کارکرد جنسی، طردشدن از جمع، از بین رفتن حافظه کوتاه‌مدت و ..)»، «شرایط ایران برای آزادسازی گل بسیار دور از انتظار است»، «در ایران برای غلظت بیشتر، به گل اسپری تی‌چی‌اس می‌زنند.» و .. این عبارات مهم‌ترین و جدیدترین اطلاعات درباره گل است. ماده‌ای که شاید نسبت به دیگر مواد مخدر اعتیادآوری کم‌تری داشته باشد، ولی به‌همان میزان عوارض فردی دارد. ماده‌ای که مصرف آن در چند سال اخیر افزایش پیدا کرده و جز رسانه‌ها، کمپین و آگاهی‌رسانی دقیقی درباره آن ایجاد نشده است. آگاهی‌رسانی‌ای هم اگر بوده صرفاً گفته شده که گل بد است و کسی نبوده توضیح بدهد چرا بد است؟ روش‌های نادرستی که بیشتر مصرف‌کننده‌ها را به مصرف ترغیب می‌کند. در همین میان میزگردی با عنوان مصرف تفننی گل در ایران در کافه‌خبر «خبرآنلاین» با حضور رضا دانشمند و هومان نارنجی‌ها، درمانگران اعتیاد و همچنین چند مصرف‌کننده تفننی گل برگزار شد که ابعاد مختلف این ماده را مورد بررسی قرار دادند.

در ادامه این گفت‌وگو را می‌خوانید:

در این میزگرد چند مصرف‌کننده تفننی گل هم حضور داشتند که سوالات خود را پرسیدند. علمی‌ترین تعریفی که می‌توان از گل یا ماری‌جوانا داشت، چیست؟ این ماده چگونه مصرف می‌شود و طریقه کاشت آن به چه شکل است؟

هومان نارنجی‌ها: دسته‌بندی‌های زیادی برای ماده گل یا ماری‌جوانا در حوزه اعتیاد صورت گرفته است؛ برخی آن را به دسته توهم‌زاها اختصاص می‌دهند و برخی باور دارند که گل محرک است ولی واقعیت این است که ما باید گل را در دسته متفاوتی به نام کانابینوئیدها دسته‌بندی کنیم. پایه کانابینوئیدها تی‌اچ‌سی است و بذر آن از شاهدانه هندی گرفته می‌شود. به‌خاطر همین هم بعضی‌ها می‌گویند همین شاهدانه‌ای که می‌خوریم حشیش و تی‌اچ‌سی دارد؟ که در جواب باید بگوییم نه. شاهدانه هندی گیاه خاصی است که داخل آن ماده تی‌اچ‌سی به‌وجود می‌آید و گرایش‌ها و نژادهای متفاوتی دارد. اگر برگ شاهدانه هندی را خرد کنند، همان گرس یا علف می‌شود و پایه دیگر آن گل است که آنهم نژاد دیگری است. وقتی این بذر را می‌کارند، گیاهی حاصل می‌شود که نژادهای متفاوتی دارد. برخی هم برای اینکه گیرایی این ماده را بالا ببرند اسپری حاوی تی‌اچ‌سی به آن می‌زنند تا غلظت آن را بالا ببرند. نکته دیگر این است که پایه گل قابلیت کشت و بهره‌برداری دارد ضمن اینکه سقم شاهدانه هندی همان حشیش است. پس همه اینها به سرشاخه بزرگ‌تری به‌نام گروه کانابینوئیدها برمی‌گردد و بعد زیرگروه آن می‌تواند دسته‌های مختلفی از این خانواده مانند علف، گرس، وید، حشیش، گل و .. از آن استخراج شود.

ماری‌جوانا به‌عنوان مخدر تعریف می‌شود یا محرک؟

رضا دانشمند: طبقه‌بندی درست این است که ما مواد را بر اساس ساختار شیمیایی‌شان تقسیم‌بندی کنیم. برخی ممکن است مواد را بر اساس اثراتی که به‌جا می‌گذارد تقسیم‌بندی کنند. بنابراین گل را نمی‌توان به‌عنوان مخدر از نظر علمی تقسیم‌بندی کرد. شاید گل نزدیک‌تر باشد به تقسیم‌بندی مواد توهم‌زا. البته الزاما اینطور نیست و بهتر است که از تقسیم‌بندی معمول این مواد فاصله بگیریم. گل یک ماده‌ای است که به شکل‌های مختلف مورد استفاده قرار می‌گیرد، می‌تواند کمی اثرات تحریکی یا تخدیری داشته باشد و کمی هم می‌تواند اثرات توهم‌زایی داشته باشد ولی در یکی از این طبقات به‌طور مشخص قرار نمی‌گیرد. بنابراین بهترین تقسیم‌بندی این است که در یک طبقه جدا که همان کانابینوئیدها هستند، قرار بگیرد.

در ایران مصرف کدام قسمت این مجموعه، بیشتر و در اولویت است؟

هومان نارنجی‌ها: گل و گرس و حشیش سه گروهی است که از این مجموعه بیشتر استفاده می‌شود. البته اخیرا مصرف حشیش کم‌تر شده است ولی پیش‌تاز در این زمینه گل و گرس است. طی سال‌های اخیر هم این روند افزایش داشته است و قطعاً بحث آزادسازی این ماده در برخی کشورها، در افزایش مصرف آن بی‌تأثیر نیست؛ چون این شائبه برای مصرف‌کننده‌ها پیش می‌آید که چندان هم خطرناک نیست، مصرف آن مشکلی ندارد و اعتیاد جدی‌ای نیست.

در آمارهایی که از مصرف گل منتشر شده است، جوانان بیشترین مصرف‌کننده‌ها بودند و از طرفی دیگر نیز برخی به‌طور موازی اعلام می‌کنند که گل اعتیاد ندارد و بر پایه همین ادعا، آن را مصرف می‌کنند. آیا این ادعا درست است؟

هومان نارنجی‌ها: به‌طور سنتی گونه‌هایی از گیاه شاهدانه که قبلاً در منطقه ما کشت می‌شد، گونه‌هایی بودند که اثرات رخوت‌زا و تخدیری بیشتری داشتند. شاید در دهه‌های گذشته وقتی روند کشت گیاه شاهدانه را ببینیم،

می‌بینیم که با گونه‌هایی مانند حشیش، بنگ و ... مواجه بودیم که اثرات تخدیری بالایی داشتند. گونه‌های دیگری از گیاه شاهدانه وجود دارند که بومی منطقه خاورمیانه نیستند که اثرات تحریکی بیشتری داشتند. به‌نظر می‌آید که بخشی از این تغییر رویه و تغییر نسلی که در مصرف گیاه شاهدانه اتفاق افتاده، نشان می‌دهد که گونه‌های تحریکی وارد شده‌اند و کشت آنها ترکیبی از ماده تخدیری و تحریکی را به وجود می‌آورد. در واقع دیگر مثل قبل حالت رخوت‌زا ندارد و اثرات تحریکی آن بیشتر است. وقتی اثرات تحریکی یک ماده بیشتر شود، قابلیت اعتیادآور بودن پیدا می‌کند. یعنی قابلیت اینکه فرد مصرف‌کننده به‌دنبال آن باشد و بخواهد دائما آن را مصرف کند، بیشتر می‌شود. ما می‌توانیم به دو شکل به این داستان پاسخ دهیم؛ یکی اینکه بگوییم آیا اعتیادآور هست یا نه و دیگری اینکه بگوییم آیا اعتیادآورتر از بقیه مواد هست یا نه؟ اگر بخواهیم بین مواد مختلف قیاس کنیم، باید بگوییم که گل نسبت به برخی مواد دیگر اعتیادآوری کم‌تری دارد ولی اگر بخواهیم قسمت اول را پاسخ دهیم باید بگوییم که بله، گل قطعا اعتیادآور است و می‌تواند وابستگی ایجاد کند. درباره شیوع آن بین جوانان هم باید بگوییم که این مواد مختص جوانان است و فقط مربوط به گل نمی‌شود. در واقع اولین تجارب در دوره نوجوانی و جوانی پیش می‌آید.

تصور نادرستی که درباره مصرف‌کننده‌ها وجود دارد، این است که مصرف‌کننده‌ها یک‌سری معتاد متجاهر هستند که در بدترین حالت ما آنها را در سطح شهر می‌بینیم. در حالی که بخش دیگری از مصرف‌کننده‌ها در جمع‌های محفلی و دوستانه حضور دارند و می‌توان عنوان اعتیاد یقه‌سفیدها را به آنها اختصاص داد. برای همین هم هست که می‌گویند مصرف گل در بین جوانان افزایش پیدا کرده است.

رضا دانشمند: علت آن این است که الان باب شده هرکسی تفسیر خودش را از مصرف گل روایت می‌کند؛ یکی می‌گوید انیشتین هم گل می‌کشیده، دیگری می‌گوید من کشیدم و اتفاقی نیفتاد و ... ما باید ببینیم تحقیقات دانشگاهی درباره گل چه می‌گوید.

هومان نارنجی‌ها: نکته جالب این است که تنها ۲ درصد مصرف‌کننده‌های ما متجاهر هستند و ۹۸ درصد دیگر افرادی هستند که اصلا ظاهر آنها نشان نمی‌دهد که مصرف‌کننده هستند. به‌همین خاطر هم هست که خود را درگیر اعتیاد آن ماده‌ای که مصرف می‌کنند، نمی‌دانند. می‌گویند ۲۰ سال است روزی فلان گرم تریاک می‌کشیم ولی تفننی است. چرا؟ چون تصورشان از اعتیاد همان مصرف‌کننده متجاهری است که با ظاهر نامناسب در سطح می‌بینیم. یک تحقیقی در امریکا صورت گرفته که نشان می‌دهد از هر سه نفری که زیر سن ۲۰ سال بیش از ۵ بار ماده گل را تجربه کنند، یک نفرشان به این ماده وابسته باقی می‌ماند. اگر می‌گویند گل وابستگی و اعتیاد ندارد، چرا ما در کلینیک‌ها مراجعینی داریم که از ما کمک می‌خواهند تا بتوانند گل را کنار بگذارند؟ اگر گل اعتیاد نداشت پس ما به آنها می‌گفتیم دیگر نکشید و ماجرا حل می‌شد. در واقع گل یک سکوی پرتاب است؛ سه نفر از بیماران من از گل به هروئین شیفت کردند.

(سوال یکی از حاضران) البته رسانه‌ها هم به تصویر نامناسب از فرد مصرف‌کننده دامن می‌زنند و فرد مصرف‌کننده وابسته را فقط فردی نشان می‌دهند که ژولیده است که وضعیت نامناسبی دارد و کارتن خواب شده است.

هومان نارنجی‌ها: بله دقیقا؛ از قبل از انقلاب این حرکت شروع شد. در فیلم گوزن‌ها، آینه عبرت و در فیلم‌ها و سریال‌های امروزی دیدیم و می‌بینیم که از فرد معتاد چهره بسیار زشتی نشان می‌دهند یا فرد مصرف‌کننده را بسیار متفاوت روایت می‌کنند. در واقع مرز اعتیاد مشخص نیست که ما بگوییم خب الان دارم معتاد می‌شوم پس دیگر نمی‌کشم یا نمی‌خورم و ..

حتی در فیلم‌های جدید هم شاهد تصویر زشت اعتیاد به شکل سنتی آن هستیم که فرد مصرف‌کننده را جوری نشان می‌دهد که از قیافه افتاده است، پوشش بسیار بدی دارد، خانه ندارد و در خیابان می‌خوابد و .. به نظر شما این تصویر چطور باید شکسته شود؟

هومان نارنجی‌ها: ما با رسانه‌ها صحبت کردیم و گفتیم شما تصویری از یک فرد مصرف‌کننده نساز. حرف ما این است که هر فرد مصرف‌کننده‌ای می‌تواند چهره‌ای بسیار موجه داشته باشد که وقتی به لایه‌های پنهان آن می‌رسیم متوجه آسیب‌های اعتیاد می‌شویم. چهره‌سازی از فرد مصرف‌کننده کار ما را بسیار سخت می‌کند و خیلی از خانواده‌ها گمان می‌کنند که باید فرزندشان مثل این چهره‌ها شود تا بگویند معتاد است.

رضا دانشمند: از آن طرف هم ممکن است وقتی خانواده‌ای متوجه مصرف فرزندشان بشوند، منتظر این باشند که تا چند ماه دیگر فرزندشان را در گوشه خیابان با همان ظاهر تعریف‌شده ببینند و استرس و ترس از این مورد، نتواند آنها را در همراهی با فرزندشان کمک کند.

(سوال یکی از مصرف‌کنندگان) اگر گل اعتیادآور و آسیب‌زا است، چرا در برخی کشورها مصرف آن آزاد شده است؟

رضا دانشمند: مشکل همین است که فکر می‌کنند چون آزادسازی اتفاق افتاده پس مشکلی ندارد. همین روند آزادسازی به همان اندازه که موافق دارد، مخالف هم دارد. فلسفه آزادسازی گل این بوده که ما موادی را که اعتیاد کم‌تری دارند آزاد کنیم تا مردم به سمت مواد سنگین‌تر نروند. به همان اندازه که منابع علمی موافق آزادسازی آن هستند، منابعی هم هست که می‌گویند آزادسازی این ماده می‌تواند خطرناک باشد. نکته اصلی این است که آزادسازی یک ماده به معنی بی‌خطر بودن آن نیست. سیگار، فست فود و .. آزاد است ولی آسیب‌های زیادی وارد می‌کند. نکته دیگر این است که مصرف آزاد هم کاملا آزاد نیست و حد و مرزهایی دارد.

هومان نارنجی‌ها: در ایالت کلرادو وقتی می‌خواستند ماده گل را آزاد کنند توجیه‌شان این بود که بالای ۵۰ درصد جوانان ما آن را مصرف می‌کنند و در واقع ۵۰ درصد جوانان ما مجرم هستند. بنابراین برای اینکه دایره جرم را کم کنند، آن را آزاد کردند. بعد از یک سال هم دیدند که مصرف آن بسیار افزایش پیدا کرده و تصادفات رانندگی ۴۰ درصد افزایش داشته است. جوانان مصرف‌کننده ما ۴ درصد هستند و نمی‌توان به‌خاطر این ۴ درصد گل را آزاد کرد. بنابراین این تصور که گل حتما چیز خوبی است که آزاد شده، بسیار تصور غلطی است. بنابراین اگر ما در حالت فعلی گل را آزاد کنیم، آمار مصرف آن از ۴ درصد به ۴۰ درصد می‌رسد. در واقع شرایط ما خیلی خیلی از آزادسازی گل دور است.

گروهی می‌گویند مصرف گل باعث باز شدن ذهن فرد و خلاقیت بیشتر می‌شود؛ آیا این ادعا درست است؟

رضا دانشمند: واقعیت این است که مواد اگر اثرات خوبی برای مصرف کننده به جای نمی گذاشتند، اعتیادآور نمی شدند. مسئله این است که این اثرات خوب ماندگار نیستند و مطالعات مغزی نشان می دهد که در دراز مدت دیگر این تجربه های مثبت وجود نخواهند داشت و آسیب های بسیار زیادی را ایجاد خواهد کرد. برای گروه های موسیقی که گل مصرف می کنند هم در طول زمان می توان به راحتی تغییرات کاری آنها را مشاهده کرد. افرادی که به خاطر سوء مصرف گل از جمع طرد می شوند.

(سوال یکی از مصرف کنندگان) برخی از مصرف کننده ها می گویند گل منجر به فردگرایی و در مقابل گروهی دیگر می گویند منجر به معاشرت بیشتر می شود. آیا این ادعاها درست است؟

رضا دانشمند: گل اضطراب آور است و حملات اضطرابی را به دنبال دارد. بنابراین اضطراب یکی از اصلی ترین وابسته ها و همراه های گل است. علاوه بر این توهم را هم به همراه دارد. در همین میان گل می تواند مهارگسستگی ایجاد کند و فردی که خجالتی باشد می تواند به راحتی معاشرت کند. حتی ممکن است در روابط جنسی اثرگذاری بالایی داشته باشد چون فرد نمی تواند بسیاری از فعالیت های خود را مهار کند. برای پیشگیری از مصرف گل هم حقیقت این است که ما در حوزه پیشگیری کار جدی ای نکرده ایم و حتی کمپینی برای پیشگیری از مصرف گل نداشته ایم. برخی پیشگیری ها هم انقدر قهری است که کاملاً اثر عکس دارد.

اگر بخواهیم به عوارض فردی مصرف گل بپردازیم، کدام عارضه بیشترین آسیب را به همراه دارد؟ هومان نارنجی ها: سرطان زایی گل ۵ برابر سیگار است؛ یک نخ گل با درصد تی اچ سی معادل ۲۰ نخ سیگار جرم وارد ریه می کند و هر سری حافظه کوتاه مدت با مشکل مواجه می شود و کارکرد جنسی کاهش پیدا می کند. در واقع ما نباید به اثر کوتاه مدت اکتفا کنیم و باید اثر بلند مدت آن را ببینیم. علاوه بر این گل آستانه تحریک پذیری فرد را پایین می آورد و نمی تواند تعامل اجتماعی داشته باشد. در واقع ما خوب پیشگیری نکردیم. برخی ادعا می کنند که گل اوردوز ندارد؛ آیا واقعا همینطور است؟

رضا دانشمند: احتمال اوردوز و مسمومیت با گل کم تر است؛ البته گلی که در ایران مصرف می شود نسبت به سایر نقاط بسیار شدیدتر است ولی به هر حال مصرف همزمان گل با دیگر مواد و مصرف زیاد آن عوارض خطرناکی را به همراه دارد؛ اما موجب مرگ نمی شود.

گفتید گلی که در ایران تولید می شود بسیار شدیدتر از بقیه نقاط است؛ گل را در ایران چطور می کارند؟ و کم و زیاد اثرگذاری آن را چطور مشخص می کنند؟

هومان نارنجی ها: هیچ قاعده مشخصی ندارد. بذرها ی مختلفی دارد که با سلا یق مختلفی کاشته می شود و هر پک اثرگذاری متفاوتی دارد و با لیست متفاوتی از رنگ ها و بوها و .. مواجه می شویم. برای اثرگذاری بالاتر هم اسپری تی اچ سی به آن می زنند.

(سوال یکی از مصرف کنندگان) مصرف گل از طریق شکل های دیگری مثل کیک و .. مصرف می شود؛ اثرگذاری مصرف به این شکل چطور است؟

رضا دانشمند: تی‌اچ‌سی به شکل خوراکی هم جذب می‌شود ولی میزان جذب گوارشی نسبت به میزان جذب تدخینی آن بسیار کم‌تر است؛ بنابراین باید گل بیشتری را به شکل خوراکی مصرف کنند که آسیب‌های بیشتری خواهد داشت.